

ΤΟ ΜΠΑΓΚΕΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

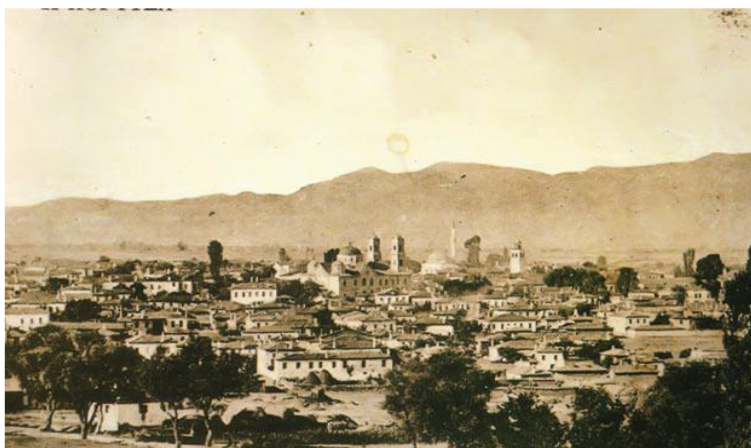
1. Δύο λόγια για την Κορυτσά

Η Κορυτσά είναι μια πόλη που εκτείνεται στους πρόποδες της οροσειράς του Μοράβα στη Βόρεια Ήπειρο¹.

Η γεωγραφική της θέση βρίσκεται στα όρια της Ηπείρου με την Μακεδονία. Το οροπέδιο που εκτείνεται μπροστά της είναι γεμάτο από οικισμούς που χρονολογούνται από την Νεολιθική Εποχή, όπως αυτό του Μαλίκ, της Καμενίτσας κ.α.

Κοντά της βρίσκεται και μια ακόμη αρχαία ιστορική πόλη, το Πήλιον², που αργότερα μετονομάστηκε από τους σλάβους σε Πλιάσσα³ και σήμερα είναι ένα άσημο χωριό.

“Έως το 15 αι. η Κορυτσά ήταν ένας μικρός οικισμός, ο οποίος δεν έμοιαζε σε καμία περίπτωση με πόλη, που θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει σημαντική. Σιγά-σιγά όμως αναπτύχθηκε ως πόλη, κυρίως μετά από τις καταστροφές και του διωγμούς, που υπέστησαν από τους Οθωμανούς και τουρκαλβανούς διάφορες μεγάλες πόλεις της περιοχής, όπως το Βυθκούκι, η Μοσχόπολη, η Νικολίτσα κ.α⁴.

Εικόνα 1 Όψη της Κορυτσάς

¹βλ. Καρμίτσης, Χ. Γεωγραφία της Κορυτσάς και Περιοίκιδος, Θεσσαλονίκη 1888 σελ 35

² βλ. Δασσαρήτου Ηλ, Περί της Κορυτσάς, 1900- Ανάτυπο Εκδόσεις 3^Ε Ελίκρανον σελ 134

³ βλ. Μαρτινιανός, Ιωακείμ, Η Μοσχόπολις 1330-1930, Θεσ/νίκη 1946 σελ 47

«Η Περιοχή στην Αρχαιότητα άνηκε στην Δασσαρήτιδα και κοντά στην Κορυτσά υπήρχε μια αρχαία πόλη το Πήλιον (Πλιάσσα) κοντά στο Εορδαϊκό ποταμό (ητίς Δεαβόλης) Η Πόλη αυτή γίνεται γνωστή εν τη ιστορία εκ της εκστρατείας του Μ Αλεξάνδρου. Αυτός στρατοπέδευσε το 335 κοντά στις κοίτες του ποταμού, και πολέμησε ενάντια στον βασιλέα των Ιλλυριών Κλείτον. Το Πήλιον αφού καταστράφηκε από τον Κλείτο Ανοικοδομήθηκε και συνεκοίσθη όπως πρίν»

⁴ βλ. Καρμίτσης Χ, ενθ.ανωτ. σελ 67

2. Η Εκπαίδευση στην Κορυτσά

Ήδη από το 18 αιώνα η πόλη και η περιφέρειά της ήταν γεμάτη από ελληνόγλωσσα σχολεία.

- Το πρώτο της ελληνικό σχολείο, όπου φοιτούσαν μαθητές από την πόλη και από τα γύρω χωριά, ιδρύεται το 1724⁵⁶.
- Το 1744 λειτουργούσε στην Μοσχόπολη η Νέα Ακαδημία, η οποία ονομάστηκε έτσι εξαιτίας του επιπέδου της μόρφωσης, που πρόσφερε στους μαθητές της⁷.
- Το 1830 λειτουργεί στην πόλη ένα ελληνικό Φροντιστήριο ή “Ελληνοσχολείον” και ένα αλληλοδιδασκτικό σχολείο.
- Το 1856 λειτούργησε η πρώτη τάξη του Γυμνασίου.
- Το 1857 ιδρύεται το πρώτο παρθενγωγείο, όπου φοιτούσαν τα κορίτσια της πόλης.
- Το 1867 ιδρύονται δύο αστικές σχολές.
- Το 1872 ιδρύονται δύο νηπιαγωγεία.
- Το 1887 το γυμνάσιο ονομάζεται «Μπάγκειον Γυμνάσιον Κορυτσάς» και διατηρείται μέχρι τη συγκρότηση του αλβανικού κράτους το 1912-1913.

Μέχρι το 1920 τα ελληνόγλωσσα σχολεία λειτουργούσαν στην περιφέρεια της.

Εύκολα διακρίνει κανείς πως οι Έλληνες κάτοικοί της ήταν φιλομαθείς και αγαπούσαν τη μόρφωση⁸.

⁵ βλ. Κολτσίδα Αθηνά, Η εκπαίδευση στην Β΄ Ήπειρο κατά την ύστερη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Διατριβή Τμήμα Θεολογίας 2008. Σελ 147

⁶ βλ. Χ Καρμίτσης, ενθ. ανωτ. σελ 12

⁷ βλ. Σκενδέρης Κωνσταντίνος, Ιστορία της Αρχαίας και Συγχρόνου Μοσχοπόλεως- Β΄ Έκδοση-, Εν Αθήναις, Τύποις Ι Βάρτσου 1928 σελ 16

⁸ βλ. Μαρτηνιανός, Ιωακείμ, Η Μοσχόπολης 1330-1930, Θεσ/νίκη 1946 σελ 47

⁹ βλ. Μπαϊρακτάρηω Γεώργ, Τα κατά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας της πόλεως και επαρχίας Κορυτσάς, Τυπογραφείο Π.Α Πετράκου, Αθήναις 1919 σελ 32 -33 :

«Στην Κορυτσά λειτουργούν 1) κλασσικό γυμνάσιο με 100 μαθητές, 2) αστικές σχολές με 650 μαθητές 3) ένα παρθενγωγείο με 750 μαθήτριες και 4) δυο νηπιαγωγεία με 700 νήπια. Σύνολο 2200. Το διδασκτικό προσωπικό έχει 10 καθηγητές, 14 δασκάλες, 13 δασκάλους και 5 νηπιαγωγούς, σύνολο 42. Η ετήσια δαπάνη φτάνει 70000 φράγκα. Στην περιφέρεια λειτουργούν 120 σχολεία με 180 δασκάλους και 10.000 μαθητές. Τα σχολεία λειτουργούν έτσι από το 1700 την εποχή που όχι μόνο ελληνικό κράτος δεν υπήρχε αλλά ούτε ιδέα της επανάστασης.»

Εικόνα 2 Οι μαθητές μαζί με τους διδασκάλους τους: Δημοτικό Ελληνικό Σχολείο Κορυτσάς⁹

Η Ιερά Μητρόπολη Κορυτσάς ήταν η κεφαλή της κοινότητας και διοργάνωνε την εκπαίδευση της μέσα από τα σχολεία που λειτουργούσε. Το 1850 είχε Δημογεροντία, μια οργάνωση παράλληλη για τους πολίτες Ρουμ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, επίσης είχε «Λάσσο», και εσωτερικό κανονισμό. Στο κανονισμό της αποτυπώνονταν όλο το ενδιαφέρον και η αρωγή για την ελληνική εκπαίδευση στην Κορυτσά.

Το Λάσσο¹⁰ ήταν ένα κοινοτικό ταμείο, που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία και έμπνευση του Μητροπολίτη Κορυτσάς Νεόφυτου¹¹. Η οικονομική ενίσχυσή του και η προσφορά προερχόταν κυρίως από συντεχνίες και του ιδίου του Ιωάννη Μπάγκα ¹² (το 1869¹³), που ενδιαφέρονταν για την κοινωνία της Κορυτσάς. Το «Λάσσο», η Μητρόπολη Κορυτσάς μαζί με την Δημογεροντία το χρησιμοποιούσαν για να πραγματοποιήσουν το έργο της εκπαίδευσης, αλλά και ποικίλο κοινωφελές έργο, όπως διάφορα έργα υποδομής στην πόλη¹⁴¹⁵.

⁹ Βλ.. Αρχεία Αλβανικού Κράτους , ΦΒ-Χ-8/1335/2477 έτους 1904

¹⁰ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα , Κοριτσά (Εκπαίδευση - Ευεργέτες- Οικονομία 1850-1908) σελ 94

¹¹ βλ. Rembeci Andi- ενθ. ανωτ. σελ 155

¹² βλ. Rembeci Andi, αυτόθι, σελ 155

¹³βλ. Καρακίτσιος Ελευθέριος, Ο Ελληνισμός της Μητροπολιτικής Περιφέρειας Κορυτσάς, Θεσσαλονίκης 2012, (Διατριβή) σελ 125

¹⁴ Βλ Rembeci Andi, ενθ. ανωτ. σελ 91

¹⁵βλ. Καρακίτσιος Ελευθέριος, ενθ. ανωτ. σελ 84

Η ελληνική κοινότητα ήταν καλά οργανωμένη. Ήταν πολυάριθμη και υπερτερούσε του αλβανικού στοιχείου και του εξισλαμισμένου ελληνικού στοιχείου μαζί. Υπήρχαν διάφοροι Φιλεκπαιδευτικοί Σύλλογοι με το δικό τους κανονισμό¹⁶.

Η κοινότητα τύπωνε την Εφημερίδα με την ονομασία Πελασγός, εκδότης της οποίας ήταν ο Κωνσταντίνος Σκενδέρης, μετέπειτα βουλευτής Κορυτσάς στην Ελληνική Βουλή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτουμε ο Γάλλος Πουκεβίλ το 1805 έγραφε πως τα 2/3 της πόλης ήταν χριστιανοί. Το 1869 το Σαντζάκι της Κορυτσάς είχε πολλοί περισσότερους ορθοδόξους, διπλάσιους απ' ό,τι μωαμεθανούς, ενώ ο Θωμάς Μαρκεζίνης, πρόξενος στο Μοναστήρι, έστειλε στον Χαρίλαο Τρικούπη αναφορά που έλεγε πως το Σαντζάκιο της Κορυτσάς αποτελούνταν από 26 500 Έλληνες και 20000 μωαμεθανούς.. Το 1875 είχε 8200 κατοίκους, ενώ το 1905 18000, όπου οι 14000 ήταν Έλληνες, ενώ οι 4000 Αλβανοί.

Εικόνα 3 Μαθητές αστικής σχολής Κορυτσάς 1897

Η Γλώσσα που μιλούσαν ήταν η ελληνική και η αρχαϊκή αλβανική. Στην Ήπειρο γενικά ισχύει η ρήση του Στράβωνα, πως : «το των Ηπειρωτών γένος δίγλωττον αεί»¹⁷.

¹⁶ βλ. Κανονισμός του εν Κορυτσά Συνδέσμου νέων ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ 1909

¹⁷βλ. Δασσαρήτου Ηλ, ενθ. ανωτ. σελ 135

Εικόνα 4 Φωτογραφία της Ζωοδόχου Πηγής και της Ιεράς Μητροπόλεως Κορυτσάς, τραβηγμένη από τα ιταλικά αεροπλάνα το 1940

Τα ήθη και τα έθιμα μοιάζουν με τα Ηπειρωτικά και όχι με τα Μακεδονικά, αν και όπως προαναφέραμε βρίσκεται στο όριο των δύο περιοχών¹⁸.

Σ' αυτή την πόλη γεννήθηκε ο εθνικός μας ευεργέτης, Ιωάννης Μπάγκας.

¹⁸ βλ. Δασσαρήτου Ηλ, Περι της Κορυτσάς, 1900- Ανάτυπο Εκδόσεις 3^Ε Ελίκρανον σελ 136

3. Βιογραφικά στοιχεία του Ιωάννη Μπάγκα. (1814-1895)

Εικόνα 5 Ιωάννη Μπάγκα

Ο Ιωάννης γεννήθηκε στις 17 Ιανουαρίου 1814 στην Κορυτσά. Ο πατέρας του ήταν έμπορας και ευεργέτης. Ο ίδιος δεν έμαθε πολλά γράμματα, αλλά πήρε μόνο τη βασική εκπαίδευση.

Το 1833 (19 ετών)¹⁹ έφυγε από το σπίτι και στην αρχή εγκαταστάθηκε στην Θήβα και στη συνέχεια στη Χαλκίδα. Από τη Χαλκίδα εξέπλευσε προς την Αλεξάνδρεια με ένα μόνο τάλιρο στην τσέπη του. Εγκαταστάθηκε στο Κάιρο και ξεκίνησε να εργάζεται ως ράπτης στην Ηπειρωτομακεδονική Συνοικία,

που είχε πολλά μέλη. Την δουλειά αυτή την έκανε για 14 χρόνια. Ζούσε λιτά, ντυνόταν λιτά, ήταν ολιγαρκής και με τα χρήματα του ως φιλόπονος και ευσεβής βοηθούσε την οικογένεια του και άλλους συγγενείς.

Αργότερα καταπιάστηκε με τη γεωργία στη Ρουμανία, όπου μίσθωσε και καλλιέργησε μεγάλες εκτάσεις. Με αυτόν τον τρόπο απέκτησε μεγάλη περιουσία.

Η περιουσία του ήταν προϊόν εργατικότητας, αλλά και ευλογίας, αφού σε διάφορες περιστάσεις, όταν πολλοί καταστρέφονταν οικονομικά, αυτός αντί να χάνει, κέρδιζε τεράστια ποσά²⁰.

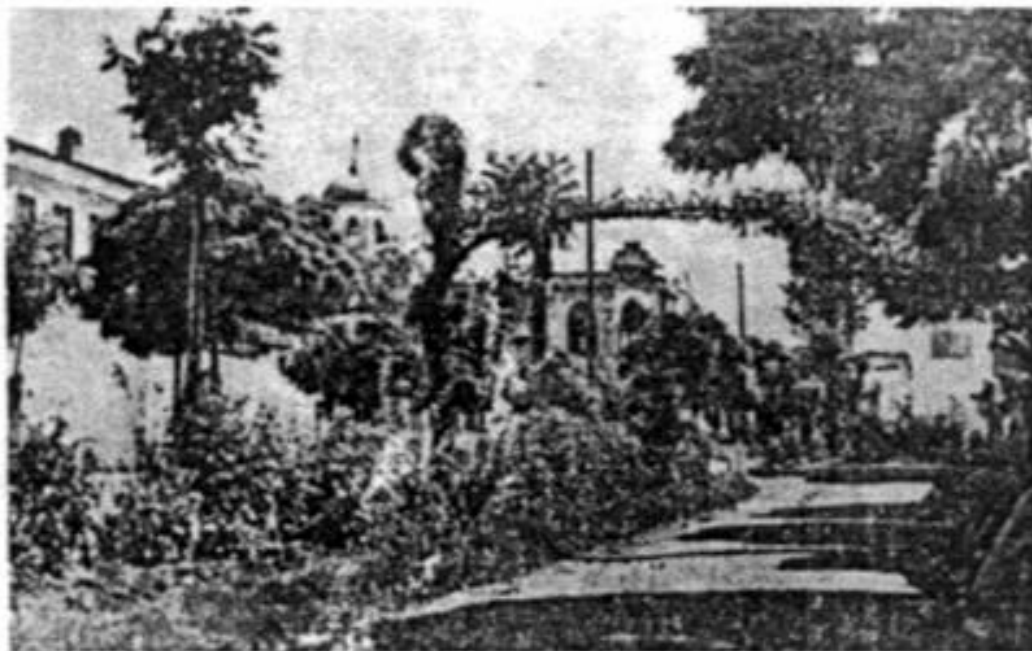
Ξεχώρισε από τους άλλους ευεργέτες του έθνους, διότι δώρισε την περιουσία του στο δημόσιο όσο ήταν εν ζωή. Με συμβολαιογραφική πράξη, που συνέταξε στις 16 Αυγούστου 1889 ενώπιον του Πρωθυπουργού Χαριλάου Τρικούπη και του Υπουργού των Εξωτερικών Στέφανου Δραγούμη²¹, πρόσφερε όλη του την περιουσία. Στη διαθήκη του όρισε κληρονόμο το Ελληνικό Δημόσιο. Φυσικά και τη γενέτειρά του, την Κορυτσά με την ίδρυση σχολείων,

¹⁹ βλ. Ηπειρωτική Εταιρία τευχ 30, 7 Ιουνίου 1978 ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΑΓΚΑΣ, Ο ΚΟΡΥΤΣΑΙΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ «ό τά ίδια κοινά νομίσας» σελ 18

²⁰ βλ. Ισχυρλιάδου Αδέλα, ενθ. ανωτ. - σελ 46

²¹ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ενθ. ανωτ. σελ 160

ανέγερση διδακτηρίων και κυρίως με τη δημιουργία κατά τα έτη 1887-88 του Μπάγκειου Γυμνασίου²² Κορυτσάς.

Εικόνα 6 Το Μπάγκειο Γυμνάσιο Κορυτσάς

Το ποσό που δώρισε ήταν για την εποχή αμύθητο, διότι έφτανε τα δύο εκατομμύρια δραχμές. Από αυτά οι 18.000 δρχ ετησίως χρησιμοποιούνταν μόνο για την πληρωμή του διδακτικού προσωπικού του Γυμνασίου. Επιπλέον, χρηματοδότησε τον εθνικό αγώνα²³. Για τον εαυτό του τελικά, αν και του εγκρίθηκε ένα εισόδημα 1000 δραχμών, κράτησε ένα μικρό ποσό για τα μηνιαία του έξοδα.

Στη συμβολαιογραφική πράξη διαβάζουμε: «...αναλογιζόμενος το πρόσκαιρον του παρόντος βίου και μάλιστα το προκεχωρηκός της ηλικίας αυτού και επιθυμών να χρησιμοποιήση από τούδε υπέρ κοινοφελών τω έθνει έργων την περιουσίαν αυτού, όπως και ζων ίδη τους καρπούς της τοιαύτης διαθέσεως, δωρείται αιτία θανάτου και δωρεάν αμετάκλητον τω Ελληνικώ Έθνει και τω Ελληνικώ Δημοσίω την ακίνητον περιουσίαν».

Ο Ιωάννης Μπάγκας τιμήθηκε από τον Χαρίλαο Τρικούπη με το παράσημο του Μεγαλόσταυρου του Σωτήρος.

²² βλ. Rembeci Andi, ενθ. ανωτ. σελ 155

²³ βλ. Riaux Rene, Βόρειος Ήπειρος (Οδοιπορικό 1913 – Απελευθέρωση- Αυτονομία) Πρόλογος – Σχόλια μετάφραση Χρονικό Αχ. Λαζάρου εκδόσεις Τροχαλία σελ. 48« Ο Μπάγκας από την Κορυτσά βοήθησε και τον Αναστάσιο Πηγεώνα, πρωταγωνιστή στο μακεδονικό αγώνα κατά την πρώτη φάση(1878-1894)»

Και οι Κορυτσαίοι τον αγάπησαν. Ο Ευθύμιος Μήτκος, μία από τις ξεχωριστές προσωπικότητες της εποχής, εκφράζοντας την αγάπη του και των συμπατριωτών του για τον ευεργέτη, του αφιερώνει το 1860 κάποιους στίχους, μεταξύ των οποίων αναφέρει: «όλους τους καρπούς του μόχθου του / εσένα [Κοριτσά]²⁴ θα σου χαρίσει».²⁵

Πέθανε στις 15 Δεκεμβρίου 1895 σε ηλικία 81 ετών. Ο Τάφος του

Εικόνα 7 Ο τάφος του ευεργέτη
Ιωάννη Μπάγκκα.

βρίσκεται στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών. Στην μαρμάρινη προτομή του είναι γραμμένο: «Ο τα ίδια κοινά νομίσας, άνερ χρηστέ χαίρε» και σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει: «τα αποκτήματα μου είναι κοινή περιουσία»²⁶, φράση που αποτελούσε τα πιστεύω του.

Όλα όσα άφησε σε κινητή και ακίνητη περιουσία τα διαχειρίζεται η Πενταμελής Επιτροπή που ορίστηκε, η γνωστή «Μπάγκκειος Επιτροπή», η οποία φρόντισε για τη λειτουργία των ελληνικών σχολείων στην Κορυτσά, όσο η πόλη δεν βρισκόταν υπό την Αλβανική κυριαρχία. Με τη δημόσια διαχείριση της περιουσίας του

ευεργετήθηκαν δημόσιοι κοινωφελείς φορείς και οργανισμοί όπως: οι Σιδηρόδρομοι Αθηνών – Πειραιώς, η Εθνική Τράπεζα, το Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», η Ριζάρειος Σχολή κ.ά²⁷.

Το Μπάγκκειο Ίδρυμα έχει να δείξει διαχρονικά ένα σπουδαίο και ποικιλόμορφο φιλανθρωπικό έργο.

²⁴ βλ. Δασσαρήτου Ηλία, ένθ. ανωτ. Σελ. 145. – Περι της Κορυτσάς, αναφέρεται πως η ονομασία της πόλεως Κορυτσάς γραφόταν από την αρχή της ύπαρξής της με «ι» δηλαδή «Κοριτσά». Ο Μητροπολίτης Κορυτσάς ο εκ Βεροίας Κύριλλος (1835-1845) έγραψε την ονομασία της με «υ» χωρίς κάποιο ιδιαίτερο λόγο. Όσοι ακολούθησαν τον μιμήθηκαν και επικράτησε τελικά η γραφή της ονομασίας της πόλης έτσι όπως την γνωρίζουμε σήμερα «Κορυτσά».

²⁵ βλ. Κυριαζής Δώρης, Ευθύμιος Μήτκος- Λεξικογραφία Αλβανό-Ελληνική, Ελληνό-Αλβανική, Τίρανα 2014 σελ 149

²⁶ βλ. Μπαϊρακτάρη Γεωργίου, Τα κατά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας της πόλεως και επαρχίας Κορυτσάς, Τυπογραφείο Π.Α Πετράκου, Αθήναις 1916 σελ 34

²⁷ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ. σελ 160

4. Ιστορικό πλαίσιο και ίδρυση του Μπάγκειου Γυμνασίου.

Από το 1870 η Ελληνική Πολιτεία για την Ήπειρο, όπως και για άλλες υπόδουλες περιοχές, προσπαθούσε να οριοθετήσει μια αποτελεσματική Εκπαιδευτική Πολιτική.

Το 1871 έγιναν προτάσεις για την σύσταση γυμνασίων στα μεγάλα αστικά κέντρα. Αυτό θα γινόταν πραγματικότητα με την συνδρομή τοπικής επιτροπής με πρόεδρο τον Μητροπολίτη και φυσικά σε συνεργασία με τα τοπικά Προξενεία.²⁸

Όπως προαναφέραμε, η Κορυτσά πρωτοπορούσε στην οργάνωση, αφού είχε συντάξει τον «Κανονισμό των Κοινών Καθιδρυμάτων της Πόλεως Κορυτσάς» το 1875, αλλά και νωρίτερα είχε δημιουργήσει το «Λάσσο» με το οποίο οργανώνονται οι δωρεές και οι ευεργεσίες καθώς και τα εκπαιδευτικά θέματα.

Ο σχεδιασμός και η ρύθμιση των εκπαιδευτικών θεμάτων φαίνεται και στην συγκρότηση της Διαθήκης του Ιωάννη Μπάγκα, στην οποία προβλεπόταν, πως οι τόκοι της χορηγίας του θα διατεθούν προς στήριξη της εκπαίδευσης.

Επρόκειτο για μια δεκαετία, όπου η εκπαίδευση αποκτά εθνικό προσανατολισμό, που στην ουσία θα εφαρμοσθεί κατά την επόμενη δεκαετία, αυτή του 1890.

Τότε θα προκύψουν και οι έντονες ανάγκες για την βελτίωση των παραμέτρων της εκπαίδευσης, όπως ήταν η επιλογή των εκπαιδευτικών, το επίπεδο τους, οι αμοιβές τους, τα αναλυτικά προγράμματα κ.α.

Ο φορέας, που ανέλαβε να ρυθμίζει και να διευθετεί τα θέματα της εκπαίδευσης στην Β Ήπειρο, είναι ο «Σύλλογος προς διάδοση τωνελληνικών γραμμάτων», το οποίο δέχεται χορηγίες από

²⁸ βλ. Ισμυρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ. - σελ 93

το Υπουργείο Εξωτερικών μαζί με χρηματοδοτήσεις από άλλους φορείς.

Έτσι το Μπάγκειο Κληροδότημα και η «Μπάγκειος Επιτροπή» στην ουσία είναι φορέας και χρηματοδοτεί αυτό το Σύλλογο.

Ο «Σύλλογος» όμως, παραιτήθηκε από το έργο που πραγματοποιούσε στις 30 Ιανουαρίου 1887²⁹.

Ο νέος φορέας, με τον οποίο το Υπουργείο ξεκίνησε την συνεργασία του είναι η «Επιτροπή προς ενίσχυση της Ελληνικής Εκκλησίας και παιδείας».

Η ανασυγκρότηση των σχολείων της Κορυτσάς άρχισε από το 1843. Κατά το 1856 λειτούργησε η πρώτη τάξη του γυμνασίου, η οποία ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Σχολείο Κορυτσάς, καλύπτοντας έτσι τις ανάγκες των Κορυτσαίων για Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Το 1887 μετά από μεταρρυθμίσεις καταργήθηκε θεσμικά, ο προγυμνασιακός (μονοετής έως τριετής) κύκλος σπουδών του «Ελληνικού Σχολείου». ³⁰

Άρχισε έτσι η οργάνωση του Γυμνασίου Κορυτσάς κυρίως χάρη στην δωρεά του Ι Μπάγκα.

Η ίδρυση ανακοινώθηκε εγγράφως την ίδια χρονιά από τον Μητροπολίτη Φιλόθεο, τον πρόεδρο της εφορίας των σχολείων και τα μέλη Π. Μπίλη, Χαρ. Μόσχο και Λεωνίδα Βίμπλη, προς την σχολική εφορεία την ελληνικής κοινότητας Κονίτσης ³¹.

Η λειτουργία του ήταν αντίστοιχη με αυτήν του Γυμνασίου της Θεσσαλονίκης και του Μοναστηρίου.

Η επιλογή της πόλης για την ίδρυση του Τρίτου Γυμνασίου, έγινε λόγω της χορηγίας του Ι Μπάγκα, της θέσης που κατείχε η πόλη αλλά και τα αυστηρά κοινωνικά ήθη που την χαρακτήριζαν. Επιπλέον το Γυμνάσιο θα επιχορηγούνταν και από το κοινοτικό ταμείο «Λάσσο».

Το γυμνάσιο λειτούργησε ουσιαστικά από το 1888 ως πεντατάξιο (δυο προγυμνασιακά και τρεις γυμνασιακές τάξεις) και το 1889 προστέθηκε η τέταρτη τάξη του Γυμνασίου και αυτομάτως έγινε εξατάξιο³².

²⁹ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα, αυτόθι, σελ 95

³⁰ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα, έναθ ανωτ. σελ 96

³¹ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα, αυτόθι, σελ 97

³² βλ. Καρμίτσης Χ, ένθ, ανωτ. , σελ 11

Για την καλύτερη λειτουργία του μελετήθηκε και συντάχθηκε ιδιαίτερος κανονισμός.

Δίπλα στο γυμνάσιο τέθηκε σε λειτουργία το οικοτροφείο, το οποίο αποτελούσε βασικό όρο στην διαθήκη του Ι Μπάγκα.

Την διεύθυνση του ανέλαβε ο καθηγητής Ιωάννης Παπία και η εποπτεία ανατέθηκε στον Γυμνασιάρχη Απόστολο Κωνσταντίνου και τους Ιατρούς Ναούμ Μάνου και Μιχαήλ Τούρτουλη.

Η ετήσια δαπάνη για κάθε οικότροφο ορίστηκε σε 15 οθωμανικές λίρες³³, για να υπάρχει ένα καλό επίπεδο διαβίωσης και να καλύπτονται οι βασικές ανάγκες των σπουδαστών.

Το κτίριο μάλιστα που επιλέχθηκε πληρούσε όλες τις παραμέτρους.³⁴

Το Γυμνάσιο διέθετε α) Βιβλιοθήκη μετά 1000 τόμων και μικρές συλλογές εντόμων, θαλασσιών, κογχυλιών, ορυκτών και απολιθωμάτων της περιοχής, β) αναγνωστήριο, γ) Οργανοθήκη με όργανα της πειραματικής φυσικής³⁵.

³³Η οθωμανική λίρα ήταν το νόμισμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μεταξύ 1844 και 29 Οκτωβρίου 1923. Αντικατέστησε το γρόσι ως κύρια μονάδα του νομίσματος, με το γρόσι συνεχίζει να κυκλοφορεί ως υποδιαίρεση της λίρας, με 100 γρόσια = 1 λίρα. Η παρα συνέχισε επίσης να χρησιμοποιείται, με 40 παρα = 1 γρόσια. Μέχρι τη δεκαετία του 1930, η αραβική γραφή χρησιμοποιήθηκε στα τούρκικα κέρματα και χαρτονομίσματα, με پارا για παρα, για غروش γρόσια και για لیرا λίρες (تورك لیراسی για "τουρκική λίρα"). Στις ευρωπαϊκές γλώσσες, η γρόσια ήταν γνωστή ως το γρόσι, ενώ η λίρα ήταν γνωστή ως livre στα γαλλικά. Μεταξύ 1844 και 1881, η λίρα ήταν ένα διμεταλλικό πρότυπο, με 1 λίρα = 6,61519 γραμμάρια καθαρού χρυσού = 99,8292 γραμμάρια καθαρό ασήμι. Το 1881, το χρυσό πρότυπο εκδόθηκε και συνεχίστηκε μέχρι το 1914. Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Τουρκία ουσιαστικά παρεκκλίνει από το χρυσό πρότυπο με τη χρυσή λίρα να αξίζει περίπου εννέα λίρες σε χαρτονομίσματα από τις αρχές του 1920. Αν υπολογίζουμε σήμερα την αξία της με βάση την τιμή του χρυσού, στην Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και την υπεραξία, μέσα από πληροφορίες που αντλούμε στο διαδίκτυο η τιμή μίας οθωμανικής λίρας είναι από 200-400 ευρώ.

³⁴ βλ. Ισμυρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ., σελ 97

³⁵ βλ. Καρμίτσης Χ, ένθ, ανωτ., σελ 12

5. Οι μαθητές.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών (70%)³⁶ κατοικούσε στην Κορυτσά, από όπου και προέρχονταν, ενώ το 30 % από την περιφέρεια και διέμενε στο οικοτροφείο³⁷³⁸.

Η συμβίωση των Κορυτσαίων μαθητών με μαθητές από άλλες περιοχές, θα βοηθούσε στην καλλιέργεια των ελληνικών ως προφορικής γλώσσας αλλά και της ελληνικής τους ταυτότητας³⁹.

Η προσπάθεια ώστε το Γυμνάσιο να εξελιχθεί σε «πλήρες», δηλαδή σε εξατάξιο, ήταν συνεχής, διότι έτσι οι απόφοιτοι θα μπορούσαν να εισαχθούν απευθείας στα Ελληνικά πανεπιστήμια και να υπάρξει μια προοπτική επαγγελματικής αποκατάστασης.

Απαραίτητο κρίθηκε, μετά το 1888, να αυξηθεί ο αριθμός των υποτροφιών και όσοι έχουν τα προσόντα να την εκμεταλλευτούν και κατά τις σπουδές τους στο Πανεπιστήμιο. Μάλιστα ο Μητροπολίτης Κορυτσάς Γερβάσιος Ωρολογάς προτείνει να δοθεί υποτροφία σε όσους διακρίνονται για τα «χρηστά ήθη» και την επίδοση τους⁴⁰.

Παραθέτουμε έναν ενδεικτικό πίνακα, από δύο διαφορετικές σχολικές χρονιές, που αφορά τον αριθμό των μαθητών του Μπάγκειου Γυμνασίου:

Τόπος καταγωγής	Σχολικό έτος	
	1887-1888	1904-1905
Κορυτσά	57	57
Μοσχόπολη	8	4

³⁶ βλ. Κολτσίδα Αθηνά, ένθ. ανωτ. 2008.

³⁷ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ., σελ 108

³⁸βλ. Κολτσίδα Αθηνά, ένθ. ανωτ., σελ 147

³⁹Η θρησκεία, η παιδεία, η γλώσσα αποτελούν στοιχεία της εθνικής ταυτότητας και ο αμιγής ελληνικός πληθυσμός της πόλης το γνώριζε αυτό. Για το λόγο αυτό ήθελε να αντιμετωπίσει μέσα από τις νέες γενιές την χρήση της αλβανικής ως καθομιλουμένη, διότι διέβλεπαν πως η χρήση της θα μετατραπεί σε εργαλείο των Αλβανών εθνικιστών, όπως και έγινε αργότερα.

⁴⁰ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ., σελ 100

Δρένοβο	2	
Δάρδα	2	1
Φράσαρη	5	
Τρέπσκα	2	
Χότσιστα	2	7
Σελίστα	2	
Αχρίδα	1	
Βοβοστίτσα	1	5
Σάλεσι	1	
Όπαρις	1	
Λουμπόνια	1	
Τσαραπλάνα	1	
Βογατσικό	1	1
Σιάτσιστα	1	
Βλάστη		
Καστοριά		1
Παναρίτι		2
Αινό		1
Βερνίκι		1
Πρόγρι		1
Βιμπέλι		1
Μπορόβα		1
Βουρμπιάνι		1
Χιονάδες		1
Ελμπασάν		1
Ναύλακτο		1
Σύνολο	88	87⁴¹

⁴¹ βλ. Κολτσιίδα Αθηνά, ένθ. ανωτ. , σελ 147

Εικόνα 8 Το Μπαγκειον Γυμνάσιον

Από τον πίνακα διακρίνουμε πως η φήμη του γυμνασίου είχε διαδοθεί σε πολλές περιοχές αφού γεωγραφικά κάλυπτε μια τεράστια περιοχή, που ξεκινούσε από το Ελμπασάν και έφτανε μέχρι και την Ναύπακτο.

Ο αριθμός των μαθητών κατά την λειτουργία των σχολείων δεν ήταν σταθερός. Άλλαζε ανάλογα με τις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και εθνικές συγκυρίες και καμιά φορά εξαιτίας λαθών των υπευθύνων⁴². Έτσι είχε:

88 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1887-1888.⁴³

80 μαθητές κατά το 1888.

82 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1888-1889.

70 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1889-1890.

21 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1891-1892.

45 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1896-1897.

54 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1897-1898.

63 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1898-1899.

69 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1899-1900.

69 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1900-1901.

69 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1901-1902.

⁴² βλ. Ισμυρλιάδου Αθηνά, ένθ. ανωτ.,σελ 111

⁴³ βλ. Κολτσίδα Αθηνά, ένθ. ανωτ. , σελ 147

72 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1902-1903.
 90 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1903-1904.
 87 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1904-1905.
 101 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1910-1911.
 99 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1911-1912.
 87 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1912-1913.
 82 μαθητές κατά το σχολικό έτος 1914-1915⁴⁴

Για την κατανομή των μαθητών σε τάξεις παραθέτουμε ενδεικτικά:

Κατανομή Τάξεων							
Έτος	Προγυμνάσιο		Γυμνάσιο				Σύνολο
	A	B	A	B	Γ	Δ'	
1888	16	35	16	14	7		88
1889	18	19	18	11	11	5	82
1890	21	13	10	12	7	7	70

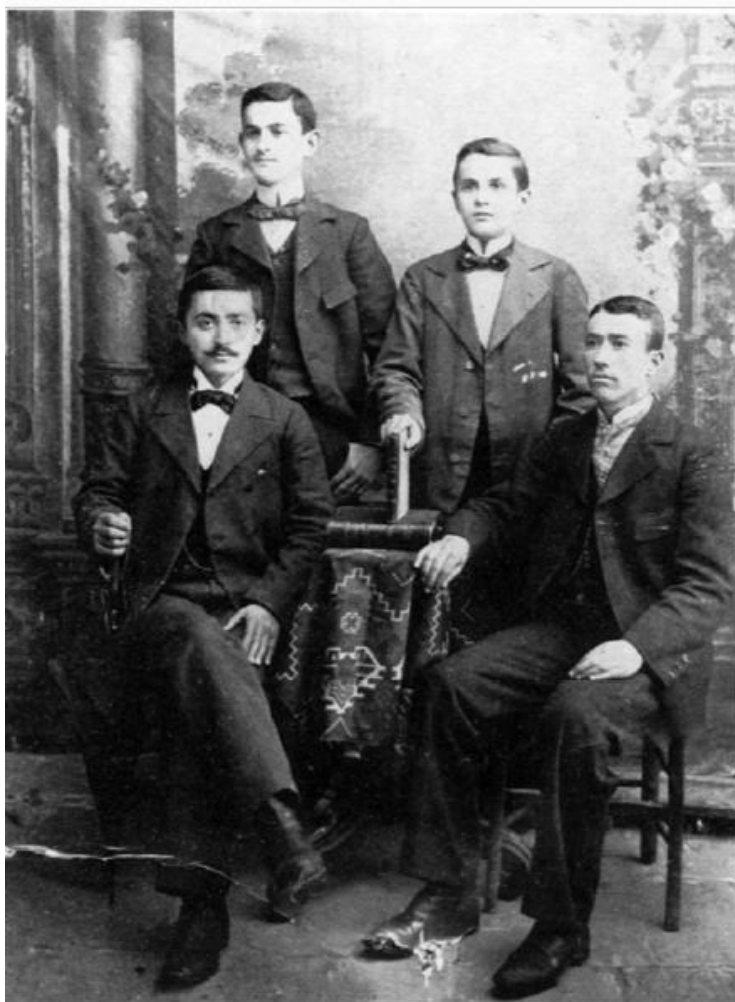
Οι μαθητές του σχολείου γενικά ήταν υπάκουοι και έδειχναν σεβασμό προς τους καθηγητές τους. Αυτό φαίνεται και στις εκθέσεις των γυμνασιάρχων. Ο αυστηρός τρόπος λειτουργίας, τα πειθαρχικά μέτρα και μέσα που χρησιμοποιούνταν στο σχολείο έβρισκαν σύμφωνους τους γονείς και τους κηδεμόνες, διότι ταυτίζονταν με την νοοτροπία της κοινωνίας κατά την εποχή εκείνη. Η αξιολόγηση των μαθητών δεν διέφερε από τους συνήθεις των ελληνικών σχολείων: 4 «μετρίως», 5 «σχεδόν καλώς», 6-7 «καλώς», 8 «πάνυ καλώς», 9 «πολύ καλώς», 10 «Άριστα»⁴⁵.

Στο τέλος του σχολικού έτους οι μαθητές υποβάλλονταν σε ετήσιες εξετάσεις.

Ο Μητροπολίτης Κορυτσάς, ο εθνομάρτυρας Φώτιος Καλπίδης (1905), συχνά παρευρίσκονταν στις εξετάσεις του Γυμνασίου και ενθάρρυνε τους διδάσκοντες και τους διδασκόμενους απευθύνοντάς τους δημόσιο έπαινο.

⁴⁴ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ.ανωτ. , σελ 148,149

⁴⁵ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, αυτόθι, σελ 378

Εικόνα 9 Απόφοιτοι του Μπάγκειου Γυμνασίου

Γενικός Έλεγχος Μπαγκείου Γυμνασίου Κορυτσάς, για το σχολικού έτους 1904-1905 ⁴⁶								
α/α	Όνοματεπώνυμο	Τόπος Κατγωγής	Ηλικία	Τάξη	Βαθμός		Διαγωγή	
1	Παντελ. Π. Τενεκετζής	Κορυτσά	13	Α'	6 5/8	καλώς	7	καλή
2	Σωτήριος Β. Νίτσης	Λάρδα	14	»	8 1/8	π. καλώς		
3	Ιωσήφ Η. Φονριτζής	Κορυτσά	14	»				
4	Σταύρος Ο. Σαμαράς	»	14	»	7	καλώς	8	π. καλή
5	Μιχαήλ Β. Αδάμ	»	14	»	5 7/8	»	6	καλή
6	Χρήστος Α. Μάντσος	Βοβοστίτσα	15	»	8 3/4	π. καλώς	10	αρίστη
7	Μιχ. Α. Βαλαούρας	Κορυτσά	13	»	9 1/4	»	8	π. καλή

⁴⁶ βλ. Κολτσιδά Αθηνά ένθ. ανωτ. σελ 379

8	Νικόλ. Δ. Παπαπαύλου	Μοσχόπολις	14	»				
9	Χρήστος Α. Δίσοντσας	Κορυτσά	14	»	7	καλώς	10	αρίστη
10	Χαραλάμπης Σπύρου	»	15	»	4 3/4	μετρίως	5	σχ. καλή
11	Ανδρέας Οεοχάρους	»	15	»	5	σχ. καλώς	5	»
12	Δημοσθ. Α. Βοζάνος	»	15	»				
13	Βασίλ. Δ. Σκενδης	»	14	»	6 1/4	καλώς	5	σχ. καλή
14	Δημήτρ. Χ. Σιαμόλης	»	13	»	5	σχ. καλώς	4	μετρία
15	Νικόλ. Α. Χαντζής	»	14	»				
16	Αναστάσιος Δ. Αδάμ	»	14	»	7 5/8	π. καλώς	9	π. καλή
17	Ιωσήφ Α. Παπαδόπουλος	»	13	»				
18	Παντελής Ρ. Πότσης	»	15	»				
19	Χρήστος Κ. Ούτσης	»	14	»	4 3/4	μετρίως	5	σχ. καλή
20	Βασίλ. Ο. Κατούντης	»	15	»	6	καλώς	8	π. καλή
21	Σπύρ. Σ. Μίχας	»	14	»	5	σχ. καλώς	4	μετρία
22	Ηλίας Α. Λέλιος	»	14	»				
23	Οεόδωρ. Σ. Παναρίτης	Παναρίτι	14	»	7 1/4	καλώς	9	π. καλή
24	Ανδρέας Γ. Μητρούσης	»	16	»	6 3/8	»	9	καλή
25	Παντελής Χ. Κοτόκος	Κορυτσά	14	»	8 5/8	π. καλώς	10	αρίστη
26	Ενθύμ. Γ. Αδαμίδης	Χότσιτσα	14	»	6 3/8	καλώς	10	»
27	Ιωάννης Α. Τερλίνης	»	15	»	6 3/8	»	9	π. καλή
28	Αχιλλεύς Ο. Πότσης	Κορυτσά	14	»	6	»	6	καλή
29	Χρήστος Β. Γώγος	Βοβοστίτσα	12	»	7 1/2	»	10	αρίστη
30	Πέτρος Σ. Αφιζόλης	Χότσιτσα	13	»	6 7/8	»	10	»
31	Μιχαήλ Ν. Γερμάνης	Βοβοστίτσα	15	»				
32	Πέτρος Ι. Τσιβίτσης	Κορυτσά	16	»	6 5/8	καλώς	5	σχ. καλή
33	Θωμάς Η. Ηλιόλου	Χότσιτσα	16	»	6 3/8	»	10	αρίστη
34	Ενάγγ. Κ. Ηλιόλου	»	14	»	7 1/2	»	10	»
35	Παντελ. Δ. Κίρκας	Κορυτσά	14	Β"	4 2/3	μετρίως	4	μετρία
36	Χρήστος Λ. Βίμβλης	»	14	»	7 5/9	π. καλώς	9	π. καλή
37	Κωνστ. Ηλ. Αδάμ	»	15	»	8	»	10	αρίστη
38	Βασίλ. Ρ. Αβραάμ	»	14	»	8 2/3	»	10	»

39	Χρήστος Ε. Ιιάπης	»	14	»	77/9	»	10	»
40	Παντελ. Β. Λιάκος	Βοβοστίτσα	16	»	67/9	καλώς	10	»
41	Ιωάν. Φ. Ταβαντζής	Κορυτσά	14	»	81/9	π. καλώς	9	π. καλή
42	Ηλίας Λαζάρου	Βερνίκι	18	»	55/9	καλώς	10	αρίστη
43	Ματθ. Λ. Οικονόμου	Κορυτσά	14	»				
44	Θεόδ. Κ. Κοντακτής	»	16	»	48/9	μετρίως	4	μετρία
45	Θεόδ. Κ. Κουνίσκας	Βοβοστίτσα	14	»	61/3	καλώς	8	π. καλή
46	Χαράλ. Γ. Μάρκου	Κορυτσά	17	»	47/9	μετρίως	4	μετρία
47	Ορέστης Ν. Ρικάσης	»	15	»				
48	Αδαμάντ. Ε. Ράπης	»	14	»				
49	Ιωάν. Χ. Φεραίος	Βογατσικόν	15	»	51/3	σχ. καλώς	4	μετρία
50	Ξενοφών Ν. Δάκος	Κορυτσά	13	»	7	καλώς	10	αρίστη
51	Βασίλειος Δ. Πηλίκας	»	14	»	41/3	μετρίως	7	καλή
52	Αθανάσιος Σ. Πέτρας	»	15	»				
53	Ηλίας Μ. Μόσχου	»	15	»				
54	Αναστ. Χ. Σκούρτης	Χιονάδες	15	»	61/3	καλώς	9	π. καλή
55	Θωμάς Λ. Δημάρατος	Βούρπιανη	15	»	75/8	π. καλώς	9	»
56	Θωμάς Α. Βήσσου	Κορυτσά	16	»				
57	Ιωάν. Δ. Παπαπαύλου	Μοσχόπολις	17	Γ"				
58	Νικόλ. Ο. Τσεκάνης	Κορυτσά	16	»	7	καλώς	7	καλή
59	Θεμιστ. Ο. Φλιόκης	»	16	»	72/5	»	9	π. καλή
60	Μιχαήλ Σταύρου	Πρόγρη	16	»	53/5	»	9	»
61	Δημήτρ. Σ. Βίμβλης	Κορυτσά	17	»	65/9	»	8	»
62	Χαράλαμπος Αλεξίου	Μπορόβα	16	»	83/10	πάνυ καλ.	10	αρίστη
63	Λεων. Π. Χρησιδής	Χότσιστα	16	»	6	καλώς	9	π. καλή
64	Σωτ. Παπαχρήστον	Βιμβέλιον	17	Δ"	94/9	π. καλώς	6	καλή
65	Σωτήρ. Α. Βίμβλης	Κορυτσά	16	»	81/3	»	6	»
66	Θεμιστ. Κ. Πολένας	»	17	»	94/9	»	4	μετρία
67	Βασίλ. Ν. Βίμβλης	»	17	»				
68	Μημίκος Α. Οικονόμου	Αίνος	16	»	72/9	καλώς	6	καλή
69	Στέφανος Ν. Βαρμάσης	Κορυτσά	17	»	61/9	»	7	»

70	Παρμεν. Σ. Σονγούρης	»	17	»	6 2/3	»	7	»
71	Ιωάννης Α. Ζωγράφος	»	16	»	6 4/9	»	7	»
72	Βασίλειος Π. Πίλης	»	16	»	8 7/9	π. καλώς	6	»
73	Διονύσιος Μιχαηλίδης	»	20	Ε'				
74	Βασίλ. Π. Ζωγράφος	»	19	»	6 7/10	καλώς	10	αρίστη
75	Φώτ. Ν. Παπαγιάννης	Ελβασάνιον	18	»	7 4/9	»	10	»
76	Ηλίας Δ. Ζωγράφος	Κορυτσά	20	»				
77	Βασίλειος Θεοδοσίου	»	19	»				
78	Ευκλείδης Σ. Σιώμων	»	19	»	7 1/10	καλώς	6	καλή
79	Χρήστος Δ. Πηλίκας	»	19	ΣΤ''	7 41/48	π. καλώς	8	π. καλή
80	Χαράλ. Η. Ηλιόπουλος	Χότσιστα	20	»	7 13/16	»	10	αρίστη
81	Θωμάς Ε. Ωρολογάς	Κορυτσά	18	»	10	άριστα	10	αρίστη
82	Κωνστ. Χ. Κοτόκος	»	20	»	6 7/8	καλώς	10	»
83	Θεμιστ. Κ. Βαλαούρας	Μοσχόπολις	18	»	8	π. καλώς	8	π. καλή
84	Θεόφραστος Γεωργιάδης	»	20	»	8 1/4	»	10	αρίστη
85	Χριστόφ. Α. Οικονόμου	Αίνος	20	»	6 2/3	καλώς	8	π. καλή
86	Ευθύμιος Ο. Τσεκάνης	Κορυτσά	19	»				
87	Νικόλ. Δ. Σισμάνης	Ναύπακτος	22	»	6 9/40	καλώς	5	σχ. καλή

6. Οι εκπαιδευτικοί.

Οι εκπαιδευτικοί του Μπάγκειου Γυμνασίου επιλέγονταν με προσοχή. Βασική προϋπόθεση για την πρόσληψη των εκπαιδευτικών ήταν η διδακτική ικανότητα, με ενδεικτικά στοιχεία τα «χρηστά ήθη» και την «προϋπάρχουσα πείρα».

Τα εκπαιδευτικά τους καθήκοντα ορίζονταν σε συνεργασία με τα διοικητικά όργανα.

Εκτός των εκπαιδευτικών τους καθηκόντων, προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στην κοινότητα της Κορυτσάς μέσα από την δημιουργία εθνικών πυρήνων και ήταν βασικοί φορείς της εθνικής δράσης στην περιοχή της. Στην πραγματοποίηση αυτού του στόχου βοηθούσε ιδιαίτερα η συνεργασία τους με τους διάφορους τοπικούς φορείς και τα σωματεία που τους έφερναν σε άμεση επαφή με την κοινωνία.

Ήταν ειδικευμένοι, πτυχιούχοι και τελειόφοιτοι Πανεπιστημιακών Σχολών ή απόφοιτοι ανώτερων εκπαιδευτήριων από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, όπως το Αρσάκειο και το Διδασκαλείο Θεσσαλονίκης. Το υψηλό αυτό επίπεδο των δασκάλων-εκπαιδευτικών αποτελούσε την εγγύηση για την παροχή υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου οι μαθητές πετύχαιναν την εισαγωγή τους σε ανώτατες σχολές, όπως τα πανεπιστήμια, πολλές φορές μάλιστα χωρίς εξετάσεις.⁴⁷

Στα χρόνια 1887-1915 το Μπάγκειο Γυμνάσιον Κορυτσάς παρουσίασε το ακόλουθο διδακτικό προσωπικό - γυμνασιάρχες, διδάσκαλοι και καθηγητές:

1887: Π. Κωνσταντίνου (γυμνασιάρχης).

1887-1888: Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης).

1888 7 καθηγητές.

1889: Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης), Γ. Ευγενίδης, Γ. Ζαβάκης, Κ. Κωνσταντίνου, Χ. Οικονόμου, Ι. Παπίας, Β. Πούλιας και Σπ. Σπυριδάκης.

1895-1896: Ι. Βεργιάδης (γυμνασιάρχης), Γ. Γκίζας, Ε. Γκίνης, Γ. Ράμφος, Π. Ρώπτας και Β. Σύγγελος.

⁴⁷ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ., σελ 319

1896-1897: Π. Κωνσταντίνου, Δ. Πρίφτης, Γ. Δ. Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης), Εφραίμ Γκίνης, Γεώργιος Κύζιας, Μιχαήλ Μίχας και Πέτρος Ρώττας.

1901-1902 δίδασκαν 6 καθηγητές.

1901-1903: Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης), Ε. Γκίνης, Γ. Κίζας, Σ. Κόντας, Μ. Μίχας, Β. Πούλιας και Δ. Πρίφτης.

1902-1903 δίδασκαν 7 καθηγητές, υπηρετούσε δε και ένας επιστάτης.

1905-1906: Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης), Ε. Γκίνης, Χ. Δονάτος, Δ. Πρίφτης, Σ. Κόντας, Δ. Μάρκου, Β. Πλαστήρας, Β. Πούλιας και Φ. Παπακωνσταντίνου.

1906-1907: Αλέξανδρος Ζουμετικός, Α. Βασκήρος, Ε. Γκίνης, Χ. Δονάτος, Σ. Κόντας, Δ. Μάρκου, Φ. Παπακωνσταντίνου, Β. Πούλιας και Π. Χαρισιάδης.

1909-1910: Ι. Χαντέλλης (γυμνασιάρχης), Ε. Γκίνης (καθηγητής και επιθεωρητής), Σ. Στεφανίδης, Σ. Κόντας, Ι. Μπίμπας, Π. Φιλιππαίος, Π. Δημητριάδης, Σ. Κίσησης και Ι. Λαζάρου.

1911-1912: Μιχαήλ Πέτρου (γυμνασιάρχης), Πέτρος Λαζαρίδης (καθηγητής μουσικής,).

Το 1913: 8 καθηγητές σε έξι τάξεις.

1914-1915 (με ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών – έξι τάξεις): Γ. Α. Αναγνωστόπουλος (γυμνασιάρχης), Σπυρίδων Κόντος, Ευάγγ. Τσουμπτης, Αλέξαν. Πανταζής, Σωτήριος Παπαχρίστου, Παντελής Κοτόκος, Πέτρος Φιλιππαίος, Σωτήριος Σουγάρης και Θεόδωρος Σοφιανός.⁴⁸⁴⁹

Όπως αναφέραμε, οι περισσότεροι εκ των καθηγητών του Μπάγκειου Γυμνασίου είχαν εξαιρετικές σπουδές. Έτσι:

- Ο Α. Δ Αναγνωστοπούλου (γυμνασιάρχης), ο Εφραίμ Γκίνης, ο Γεώργιος Κύζιας, ο Διαμαντής Πρίφτης, ο Σπυρίδων Κόντας, ο Ευάγγελος Τσουμπτής και ο Σητήριος Παπαχρήστος ήταν διδάκτορες της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Ο Αλέξανδρος Πανταζής ήταν διπλωματούχος του Πολυτεχνείου Αθηνών.

⁴⁸ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ., σελ 150

⁴⁹ βλ. Ισχυρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ. , σελ 104 – 108

- Ο Παντελής Κοτόκος ήταν πτυχιούχος της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.
- Ο Μιχαήλ Μίχας και ο Πέτρος Φιλιππαίος ήταν απόφοιτοι του Αυτοκρατορικού Λυκείου Γαλατά.
- Ο Σωτήριος Σουγάρης ήταν πτυχιούχος της Κεντρικής Σχολής Γυμναστών Αθηνών.
- Ο Σωτήριος Σοφιανός ήταν πτυχιούχος του Ωδείου Αθηνών .

Οι μισθοί των εκπαιδευτικών και του προσωπικού του Γυμνασίου καταβάλλονταν ανά τετραμηνία από τον εκάστοτε Μητροπολίτη Κορυτσάς.

Οι αποδείξεις των καταβολών μέσω του Προξενείου Μοναστηρίου κατέληγαν στην Επιτροπή προς Ενίσχυση της Ελληνικής Εκκλησίας.

Οι δαπάνες του Γυμνασίου κατά το σχολικό έτος 1887-88 έφτασαν τις 700 οθωμανικές λίρες. Το έτος 1888-89 τις 760 λίρες.

Ενδεικτικά στο πίνακα παρουσιάζονται οι μισθοί των εκπαιδευτικών σε διάφορα σχολικά έτη:

Μισθοί διδασκόντων στο Μπάγκειο Γυμνάσιο Κορυτσάς⁵⁰⁵¹							
Όνοματεπώνυμο		Ειδικότητα (βαθμός)	Σχολικό έτος – Μισθός σε οθωμ. λίρες				
			<i>1888</i>	<i>1895</i>	<i>1901</i>	<i>1905</i>	<i>1906</i>
			-9	-6	-2	-6	-7
1	Αναγνωστόπουλος	Γυμνασιάρχης	180		123	120	
2	Αλεξίου Β	Διδ. Γυμναστικής					
3	Παπία Ι	Καθ ελληνικών	150				
4	Ευγενίδης Γ.	Δασκ Τουρκικών	26				
5	Σπυριδάκης Σπ	Δασκ. Ιερών	70				
6	Ζαβάκη Γ	Δασκ Ελληνικών	60				
7	Οικονόμου Χρ.	Δασκ. Προγυμναστικών	70				
8	Πούλια Β	Β' Δάσκ. Προγυμναστικών	40		39	39	40
9	Βεργιάδης Ι	Δασκ Γυμναστικής		110			

⁵⁰ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ. ,σελ 352-353

⁵¹ βλ. Ισμουρλιάδου Αδέλα ,ένθ. ανωτ. σελ 104 - 108

10	Γκίνη Ε	Καθ. Ελληνικών		90	90	90	90
11	Ράμφο Γ	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών		80			
12	Γκίζα Γ	Καθ. Γαλλικών		60			
13	Ρώττα Π	Καθ. Προγυμναστικών		40			
14	Σύγγελος Β	Δασκ. Τουρκικών		24			
15	Πρίφτη Δ.	Καθ. Ελληνικών			69	69	
16	Κόντα Σπ.	Καθ Ελληνικών			69	69	80
17	Μίχα Μ	Δασκ Τουρκικών- Γαλλικών			60	69	
18	Κίζας Γ	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών			69		
19	Ζουμετικός Αλεξ	Γυμνασιάρχης					150
20	Βασκέρης Α	Καθ. Ελληνικών					70
21	Μάρκου Δ	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών				69	70
22	Παλακωνσταντίνου Φ	Δασκ. Γαλλικών- Τουρκικών.				60	60
23	Δονάτος Χ	Δασκ. Ιερών				75	70
24	Κίσης Σ	Δασκ. Γαλλικών Τουρκικών					
25	Κωνσταντίνου Κ	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών	15				
26	Κωνσταντίνου Π	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών					
27	Πλαστήρας Β	Δασκ. Γυμναστικής				72	
28	Στεφανίδης Σ	Καθη. Ελληνικών					
29	Χαντέλης Ι	Γυμνασιάρχης					
30	Χαρισιάδης Π.	Δασκ. Προγυμναστικών					

31	Μπίμπης Ι.	Καθ. Φυσικομαθηματικ ών					
----	------------	-------------------------------	--	--	--	--	--

Όπως εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς, τις μεγαλύτερες απολαβές εισέπρατταν οι καθηγητές των Ελληνικών και στη συνέχεια και με τη σειρά, οι καθηγητές των Φυσικομαθηματικών, των Ιερών και των Προγυμναστικών.

Οι μισθοί σε κάθε ειδικότητα ήταν σε σχέση και σε συνάρτηση με τις σπουδές τους και την διδακτική εμπειρία που είχε ο καθ' ένας. Σε δύσκολες περιόδους με ταραχές και προβλήματα, λόγω της αποχώρησης των μαθητών, μειωνόταν ο μισθός, οι αποδοχές καθώς και οι θέσεις των εκπαιδευτικών.

Οι υποχρεωτικές ώρες της διδασκαλίας των εκπαιδευτικών κατά εβδομάδα κυμαίνονταν συνήθως από 30 μέχρι 32 οι περισσότερες, και από 20 μέχρι 22 οι λιγότερες και εξαρτιόνταν κυρίως από τα χρόνια υπηρεσίας, το βαθμό και τις υποχρεώσεις τους. Έτσι οι εβδομαδιαίες ώρες του διευθυντή, που ήταν και ο αρχαιότερος, ήταν από τις λιγότερες 18 -32.

Κατά τα γεγονότα που συνέβησαν το 1913-1915, με τον Αυτονομιακό Αγώνα των Βορειοηπειρωτών, στην Κορυτσά οι περισσότεροι δάσκαλοι και καθηγητές όλων των ελληνικών σχολείων υπηρετούσαν στον αυτονομιακό στρατό, και βρίσκονταν υπό τις διαταγές του αρχηγού Βάρδα, ενώ πολλοί από αυτούς, υπέφεραν στις αλβανικές φυλακές με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας.

7. Αναλυτικό Πρόγραμμα

Το Μπάγκειο Γυμνάσιο λειτουργούσε με βάση ένα αναλυτικό πρόγραμμα, που ήταν ομοιόμορφο. Κατά το σχολικό έτος 1887-1888, που λειτουργούσε κανονικά, οι διδακτικές ώρες ανά τάξη ήταν ως εξής:

Α τάξη Προγυμνασίου 33,

Β τάξη Προγυμνασίου 34,

Α και Β τάξη Γυμνασίου 33,

Γ' και Δ' τάξη Γυμνασίου 32.

Η κάθε διδακτική ώρα διαρκούσε 60 λεπτά.

Η ιεράρχηση γνώσεων είχε ως εξής:

Μαθήματα	Ενδεικτικά Ώρες Διδασκαλίας (Συνολικά την εβδομάδα και στις πέντε τάξεις) ⁵²⁵³		
	1887-1888	1889-1890	1905-1906
Ελληνικά	60	72	70
Μαθηματικά	15	18	22
Ιστορία	15	18	18
Γαλλικά	15	18	18
Φυσικά	10	12	10
Λατινικά	12	16	17
Θρησκευτικά	8	8	9
Τουρκικά	6	18	18
Γεωγραφία	8	6	6
Ψυχολογία	2	2	2
Λογική	1		
Κοσμογραφία		2	2
Γυμναστική			4
Καλλιγραφία	1		

Εύκολα διαπιστώνει κανείς, πως η διδασκαλία των Ελληνικών (των Αρχαίων Ελληνικών) κάλυπτε το μεγαλύτερο μέρος των διδακτικών ωρών, που έφτανε το 37 %. Αυτό συνέβαινε στις περισσότερες

⁵² βλ. Ισμιρλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ.), σελ 114-116

⁵³ βλ. Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ. . σελ. 327

υπόδουλες περιοχές, όπου τα σχολεία έδιναν προτεραιότητα στην κλασική παιδεία.

Στην διδακτέα ύλη των ελληνικών οι μαθητές μελετούσαν (ενδεικτικά) τα παρακάτω θέματα ανά τάξη:

Α' τάξη Προγυμ.: - Κύρου Ανάβασης Ξενοφών, Γραμματική Συντακτικό.

Β' τάξη Προγυμ.: - Κύρου Παιδεία Ξενοφώντα, Αριστείδης, Πλούταρχος, Γραμματική Συντακτικό, ορθογραφία και άλλα απλά θέματα.

Α' τάξη Γυμ. : Ξενοφώντος Απομνημονεύματα, Ισοκράτους Αεροπαγίτικός και Αρχίδαμος, Λυσίου κατά του Ερατοσθένους, Ανάγνωσις εκ της Κύρου Αναβάσεως του Ξενοφώντος, Γραμματική, Συντακτικό και Έκθεση.

Β' τάξη Γυμ. : Ιστορία Θουκυδίδη, Ομήρου Οδύσσεια, Αρριανού Αναβάσεως του Αλέξανδρου, Συντακτικό, Έκθεση.

Γ' τάξη Γυμ. : - Δημοσθένης προς Λεπτίνην, Θουκυδίδου προίμιον και δημηγορία εκ του Α' Βιβλίου. Ομήρου Οδύσσεια Ζ και Ι θέματα, Έκθεση.

Δ' τάξη Γυμ. Θουκυδίδου διάλογος Μηλίων. Πλάτωνος Γοργίας. Ομήρου Ιλιάδος Α, Ζ και Η, Σοφοκλέους Οιδίπους Τύραννος, Έκθεση κάθε εβδομάδα.⁵⁴⁵⁵

Η γλωσσική μορφή της διδασκαλίας των ελληνικών ήταν η αρχαϊκή καθαρεύουσα και η εκκλησιαστική καθαρεύουσα, η οποία εκπορευόταν από την αντίστοιχη διδασκαλία των κειμένων της εκκλησιαστικής γραμματείας του μαθήματος των Ιερών (Θρησκευτικών).

Η διδασκαλία της καθαρεύουσας, ναι μεν βοηθούσε στην διατήρηση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και στην κατανόηση των εκκλησιαστικών κειμένων, αλλά διέφερε από την καθομιλουμένη, δηλαδή την καθημερινή μητρική γλώσσα. Για να αντισταθμιστεί το κενό αυτό, οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούσαν τα άλλα μαθήματα, όπως η Ιστορία κατά την διδασκαλία της οποίας χρησιμοποιούσαν την καθομιλουμένη. Το ίδιο βέβαια έκαναν και κατά την καθημερινή συζήτηση τους με τους μαθητές.

Οι διδακτικές ώρες κάποιων μαθημάτων αυξάνονταν και προσαρμόζονταν με στόχο την αύξηση των γνώσεων των μαθητών

⁵⁴ βλ. Ισχυριλιάδου Αδέλα, ένθ. ανωτ. , σελ 134-137

⁵⁵ βλ Κολτσιδά Αθηνά, ένθ. ανωτ. , σελ 328

σε συγκεκριμένα πεδία, που θα βελτίωναν τις πιθανότητες τους για σπουδές, επαγγελματική αποκατάσταση και καλύτερη προοπτική, χωρίς όμως να αμελούν και τους εθνικούς στόχους.

Έτσι η Ιστορία το 1888 ήταν 15 ώρες, ενώ το 1890 και το 1905 18 ώρες. Αυτή η αύξηση των διδακτικών ωρών είχε ως στόχο την αύξηση των γνώσεων για την διαμόρφωση της εθνικής Ιδεολογίας και την «εγχάραξη» των παραδοσιακών προτύπων.

Οι ώρες των Γαλλικών επίσης αυξήθηκαν και αυτό έγινε για πρακτικούς λόγους, αφού τα γαλλικά ήταν μια βασική γλώσσα στις οικονομικές συναλλαγές των κατοίκων, που ασχολούνταν με το εμπόριο.

Οι ώρες των Τουρκικών αυξήθηκαν, διότι τα τουρκικά ήταν μια γλώσσα, που χρησιμοποιούνταν σε όλο τον Οθωμανικό χώρο και οι κάτοικοι την χρειάζονταν κατά τις μεταναστεύσεις του πληθυσμού αλλά και κατά τις διάφορες οικονομικές συναλλαγές.

Η Γυμναστική εντάχθηκε στο πρόγραμμα με προσωπικό ενδιαφέρον του Μητροπολίτη Φωτίου.

Η Μουσική διδάσκονταν με μεγάλη επιτυχία, φωνητικά και οργανικά. Οι μαθητές μάθαιναν τετράχορδα, πνευστά μουσικά όργανα, πολύφωνα άσματα με το «λαμπρό» αρμόνιο, με την μαντολινάτα, ορχήστρα και εμβατήρια⁵⁶⁵⁷.

Αυτές οι προσαρμογές βοηθούσαν στην καλύτερη και πολύπλευρη κατάρτιση των σπουδαστών του γυμνασίου, προετοιμάζοντάς τους για μια πετυχημένη σταδιοδρομία στο μέλλον, όπου και αν αποφάσιζαν να ζήσουν.

Η επιλογή των βιβλίων γινόταν από το «Σύλλογο προς διάδοση των Ελληνικών Γραμμάτων», την Πατριαρχική Επιτροπή, ενώ το Υπουργείο Παιδείας της Τουρκίας ασκούσε τον έλεγχο μαζί με την Γενική Διοίκηση του Μοναστηρίου. Τα βιβλία τυπώνονταν στην Αθήνα και ήταν ίδια με όλα τα σχολεία της Β. Ηπείρου. Ο σύλλογος διδασκόντων διατηρούσε το δικαίωμα της επιλογής των εγχειριδίων ανάμεσα σε δύο ή τρία βιβλία αντίστοιχων συγγραφέων.

8. Άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες

⁵⁶ Βλ. Κολτσιδά Αθηνά, αυτόθι, σελ 399

⁵⁷ βλ. - Καρακίτσιος Ελευθέριος, ένθ. ανωτ., σελ 99 «Ο Σπυρίδων Κόντας δίδασκε μουσική εκτός φιλολογίας και διεύθυνε τον φιλαρμονικόν σύλλογον Κορυτσάς»

Οι δραστηριότητες του γυμνασίου παρουσίαζαν σπουδαίο ενδιαφέρον στα εκπαιδευτικά πράγματα της Κορυτσάς.

Κατά τις ετήσιες εξετάσεις των ελληνικών σχολείων της Κορυτσάς διενεργούνταν συνήθως και οι γυμναστικές επιδείξεις των μαθητών, ενώ διεξάγονταν και ποικίλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες με έκθεση χειροτεχνιών έργων, με θεατρικά δρώμενα και μουσικές εκδηλώσεις.

Η σπουδαιότερη από τις εσωτερικές εορτές ήταν αυτή των Τριών Ιεραρχών στις 30 Ιανουαρίου, κατά την οποία σε πολλά σχολεία γινόταν και η «Γιορτή των Ευεργετών», στην οποία τιμούσαν τους ευεργέτες των σχολείων και της εκπαίδευσης⁵⁸.

Κατά την σχολική αυτή εορτή, τελούνταν επίσημη Πανηγυρική Θεία Λειτουργία και στην συνέχεια παρακολουθούσαν - στην αίθουσα του Νηπιαγωγείου,- εορταστικό πρόγραμμα με άσματα μαθητών και λαμπρούς λόγους των καθηγητών της Κορυτσάς.

Επίσης, το Γυμνάσιο γιόρταζε και την ημέρα της ονομαστικής εορτής του ευεργέτη της Ιωάννη Μπάγκα στις 7 Ιανουαρίου, την εορτή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Τελούνταν επίσημη Θεία Λειτουργία και Δέηση στην μνήμη του ευεργέτη στο Ιερό Μητροπολιτικό Ναό της Ζωοδόχου Πηγής και στην συνέχεια ακολουθούσαν ενθουσιώδεις και πανηγυρικές εκδηλώσεις^{59 60}.

⁵⁸ βλ. Κολτσίδα Αθηνά, ένθ. ανωτ. , σελ 397

⁵⁹ αυτόθι, σελ 398 , βλ. Εκκλησιαστική Αλήθεια (1905) φ. 237

⁶⁰ «Χθες, μνήμη του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, πάνδημον ήγεν εορτήν η ημετέρα κοινότης, ως τελουμένου κατά την ημέραν ταύτην του ετησίου μνημόσυνου του μεγάλου ευεργέτου αιιδίμου Ιωάννου Μπάγκα. Από πρωίας, άμα τη κρούσει του πρώτου ιερού κώδωνος, απείρου και εκλεκτού κόσμου πληρώθη ο μητροπολιτικός ναός της Ζωοδόχου Πηγής, όπου επί παρουσία και των εφοροδημογερόντων, καθηγητών, διδασκάλων και διδασκαλισσών, μαθητών και μαθητριών κατανυκτικωτάτη ετελέσθη η ιερά λειτουργία υπό του Σεβ. ημών μητροπολίτου κ. Φωτίου, συμπαραστατούντος άπαντος του ιερού πρεσβυτερίου, του δε δεξιού ψάλτου κ. Βλ. Γκίνη μεθοδικώτατα διευθύνοντος τον το "αιωνία η μνήμη" ψάλλοντα χορόν των μαθητών. Μετά το πέρας της θείας λειτουργίας ο Σ. Μητροπολίτης περιβεβλημένος την χρυσοϋφαντον αυτού στολήν και ακολουθούμενος υπό του απείρου εκείνου πλήθους, μετέθη εις την αίθουσαν του Νηπιαγωγείου, ένθα μετά την νενομισμένην μνημόνευσιν των αιμινήτων ευεργετών της ημετέρας κοινότητος, οι μεν μαθηταί της Αστικής Σχολης υπό την διεύθυνσιν του διδασκάλου της ωδικής κ. Κρόη, αι δε μαθήτριαι υπό την του κ.Κονδύλη κατανυκτικώτατα και αρμόδια τη περιστάσει έψαλλον άσματα, μεθ' α ο εκ των καθηγητών του Γυμνασίου ρήτωρ της ημέρας κ. Εφραίμ Γκίνης κατάλληλον τη περιστάσει εξεφώνησε λόγον δι' ακαταμαχήτων επιχειρημάτων καιίαν ευφραδώς επιδείξας την ισχύν της ημετέρας γλώσσης και δια της μαρτυρίας εξόχων συγγραφέων ξένων τε και Ελλήνων, αποδείξας ότι η αρχαία ελληνική γλώσσα ένεκα της αναμίξεως μεθ' ημών διαφόρων εθνικοτήτων μετεσχηματίσθη βαθμηδόν εις διαφόρους διαλέκτους, αίτινες όμως αυτήν θεωρούσι πάντοτε μητέρα και τροφόν. Τον λόγον του κ. Εφραίμ παταγώδη επεσφράγισαν χειροκροτήματα, ο δε Σ. ημών Μητροπολίτης δια της διακρινούσης αυτόν γλαφυρότητας, επιβεβαιώσας τα υπό του κ. Εφραίμ καταλλήλως λεχθέντα, θερμάς ανέπεμψε προς τον Υψιστον δεήσεις υπέρ μακροημερεύσεως του κραταιοτάτου και γαληνοτάτου ημών Άνακτος και ούτως έληξεν η χαρμόσυνος αύτη της ημετέρας πόλεως εορτή» –

Στο τέλος του διδακτικού έτους, το Γυμνάσιο διοργάνωνε «Γυμναστικούς Σχολικούς Αγώνες» με την παρουσία του Μητροπολίτη και πλήθους κόσμου.

Οι αγώνες διοργανώθηκαν όταν Μητροπολίτης στην Κορυτσά ήταν ο εθνομάρτυρας Φώπιος Καλπίδης 1905-1906, ο οποίος δολοφονήθηκε από τους Αλβανούς.

Οι μαθητές του Μπάγκειου εκκλησιάζονταν τακτικά με τις φροντισμένες φορεσιές τους, συνοδευόμενοι από τον διευθυντή και το Εκπαιδευτικό προσωπικό. Συμμετείχαν με τάξη, ευκοσμία και παρακολουθούσαν με κατάνυξη την Θεία Λειτουργία μετέχοντας των Θείων Δώρων.

Εικόνα 10 Το κτίριο όπου στεγαζόταν το Μπάγκειο Γυμνάσιον όπως είναι σήμερα. Ακόμη και σήμερα λειτουργεί ως σχολείο, συγκεκριμένα ως αλβανικό λύκειο. (φωτ. Μπάμπουλλας Θεμιστοκλής 2020)

9. Ένα διαφορετικό «Μπάγκειον Γυμνάσιο» υπό το Αλβανικό Κράτος

Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Κορυτσά και σ' όλη την Β. Ήπειρο άρχισε να διώκεται από τη στιγμή που το Αλβανικό Κράτος προσάρτησε τις περιοχές αυτές. Επομένως, το 1915 ήταν η τελευταία χρονιά της – αποκλειστικά – ελεύθερης ελληνικής εκπαιδευτικής λειτουργίας⁶¹. Το 1919 στο κτίριο του Μπαγκείου Γυμνασίου στεγάστηκε το ονομαζόμενο «Γαλλικό Λύκειο», που ιδρύθηκε την εποχή κατά την οποία η Κορυτσά βρισκόταν υπό την κατοχή της Γαλλίας (1917).

Εικόνα 11 Το κτίριο του Μπάγκειου Γυμνασίου όταν έγινε Γαλλικό Λύκειο.

Μετά το 1921 οι Αλβανικές Κυβερνήσεις μέσα από νομοθετικές και συνταγματικές ρυθμίσεις, σταδιακά και αυθαίρετα περιόρισαν, κατήργησαν και απαγόρευσαν την ελληνική γλώσσα στην περιοχή της Κορυτσάς⁶².

Μετά από πολλά χρόνια το 1937, όταν Μητροπολίτης Κορυτσάς ήταν, ο από την Κορυτσά καταγόμενος, ο λόγιος Ευλόγιος Κουρίλας, μετέπειτα καθηγητής της Ιστορίας στην Φιλοσοφική Σχολή του

⁶¹ βλ. Κολτσίδα Αθηνά, ένθ.ανωτ. , σελ 149

⁶² βλ. Καρακίτσιος Ελευθέριος, ένθ. ανωτ. σελ 297

Πανεπιστημίου Αθηνών, ξεκίνησε με πρωτοβουλία του -αφού κατάφερε να πάρει, μετά από πολλά χρόνια (από το 1920)κάποια χρήματα από την Μπάγκειο Επιτροπή- η λειτουργία του Ιερατικού Σεμιναρίου ή αλλιώς Εκκλησιαστικής Σχολής με την ονομασία «Ιωάννης Μπάγκας».

Εικόνα 12 Μαθητές⁶³ του Εκκλησιαστικού Λυκείου "Ιωάννης Μπάγκας" στην Κορυτσά .Μάρτιος Σχολικού Έτους 1937-1038

Η σχολή αυτή είχε ως στόχο να ετοιμάσει καταρτισμένους ιερείς και προσωπικό για την Ορθόδοξη Εκκλησία⁶⁴ και το μάθημα γινόταν στα αλβανικά. Η λειτουργία αυτού του σεμιναρίου διακόπηκε απότομα μετά από δύο χρόνια λειτουργίας 1937-1939, όταν ο Μητροπολίτης Κορυτσάς Ευλόγιος Κουρίλας⁶⁵ διώχτηκε⁶⁶ από την Αλβανική Κυβέρνηση (που ήταν συνεργάτες των Ιταλών φασιστών) με την πρόφαση πως δεν είχε αλβανική υπηκοότητα. Ενώ ο

⁶³ βλ. Αρχεία Αλβανικού Κράτους , Φ-ΧVIII-1/2625/3765.

⁶⁴ βλ. Tushi Dion, Pjesë monografie për Evllogjio Kurillën, Tempulli, Nr. 14, Korçë 2009, faqe 70-75.

⁶⁵ βλ. Η παιδεία στα Ιωάννινα κατά την Τουρκοκρατία 18^{ος} αιώνας – Αρχές 20^{ου} αιώνα Johanesburg 2005 σελ 131

⁶⁶ βλ. Καρακίτσιος Ελευθέριος , ένθ. ανωτ. ,σελ 104

πραγματικός λόγος του διωγμού του ήταν τα προβλήματα που προκάλεσε στις προσπάθειες των ουνιτών και στα σχέδια των Ιταλών, που προετοιμάζονταν για το πόλεμο με την Ελλάδα.

10. Εν κατακλείδι...

Η Κορυτσά είναι μια πόλη που αποτελεί κοιτίδα του ελληνισμού. Αν και ο ελληνισμός και η ορθοδοξία πολεμήθηκαν τόσο σκληρά στην περιοχή, υπερίσχυσαν οι πνευματικοί νόμοι και σήμερα τα δύο αυτά στοιχεία της ταυτότητας των Ελλήνων καλλιεργούνται στο μέτρο του δυνατού. Φυσικά όλα βασίζονται στην πνευματική κληρονομιά που άφησαν ευεργέτες σαν τον Ιωάννη Μπάγκα και το Γυμνάσιο που αυτός χάρισε στην γενέτειρα του. Ευελπιστούμε πως το πνευματικό αυτό έργο θα συνεχιστεί.

Βιβλιογραφία

1. Η παιδεία στα Ιωάννινα κατά την Τουρκοκρατία 18^{ος} αιώνας – Αρχές 20^{ου} αιώνα Johanesburg 2005
2. Καρακίτσιος Ελευθέριος, Ο Ελληνισμός της Μητροπολιτικής Περιφέρειας Κορυτσάς, Θεσσαλονίκη 2012, (Διατριβή)
3. Αθηνά Αντ Κολτσιδά, Η εκπαίδευση στην Β Ήπειρο κατά την ύστερη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας,(Διατριβή) Τμήμα Θεολογίας 2008
4. Ισμυρλιάδου, Αδέλα Κοριτσά (Εκπαίδευση - Ευεργέτες- Οικονομία 1850-1908).
5. Καρμίτσης Χ, Γεωγραφία της Κορυτσάς και Περιοίκιδος Θεσσαλονίκη 1888.
6. Σκενδέρης Κωνσταντίνος, Ιστορία της Αρχαίας και Συγχρόνου Μοσχοπόλεως- Β Έκδοση, Εν Αθήναις, Τύποις Ι Βάρτσου 1928.
7. Δασσαρήτου Ηλία, Περί της Κορυτσάς 1900, Ανάτυπο Εκδόσεις 3^Ε Ελίκρανον.
8. Μπαϊρακτάρη Γεωργίου, Τα κατά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας της πόλεως και επαρχίας Κορυτσάς, Τυπογραφείο Π.Α Πετράκου, Αθήναις 1919.
9. Riaux Rene Δυστυχησμένη Βόρειος Ήπειρος (Οδοιπορικό 1913-Απελευθέρωση- Αυτονομία
10. Rembeci Andi Ο Κώδικας Μητροπόλεως Κοριτσάς: Έκδοση και Ιστορική Τεκμηρίωση (17ος-19ος αιώνας) Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ιστορίας Π.Μ.Σ. (Διπλωματική Εργασία)
11. Κυριαζής Δώρας,Ευθύμιος Μήτκος- Λεξικογραφία Αλβανό-Ελληνική, Ελληνό-Αλβανική, Τίρανα 2014

12. Tushi Dion, Pjesë monografie për Evllogjio Kurillën, Tempulli, Nr. 14, Korçë 2009.
13. Hoxha Artan, Marrëdhëniet midis Regjimit Komunist dhe Kishës Ortodokse Autoqefale e Shqipërisë në vitet 1945–1967.
14. Προσωπικό Αρχείο Μπάμπουλλα Θεμιστοκλή.
15. Αρχεία Αλβανικού Κράτους , Φ Β-Χ-8/1335/2477 έτους 1904
16. # # # , ΦΒ-ΧVIII-1/2625/3765 έτών 1937-1938.
17. Εφημερίς «Εκκλησιαστική Αλήθεια» φ 327
18. Μαρτινιανός Ιωακείμ , Μητροπολίτης , Η Μοσχόπολις 1330-1930, Θεσσαλονίκη 1946.
19. A.Q.Sh. F141 Mitropolia e Korçës, Arsimi - Kultura, F141_V1898_D.203
20. A.Q.Sh. F141 Mitropolia e Korçës, Arsimi - Kultura, F141_V1911_D.344
21. Αρχείο Ευλόγιου Κουρίλα, Βιβλίο Α', Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη Ιωαννίνων
22. Περιοδικό Πανδώρα Τομος Γ' Φυλλάδιο 235, 1 Ιανουαρίου 1860 (4 Οκτωβρίου 1859)

Μπάμπουλλας Θεμιστοκλής, Θεολόγος, ms ΑΠΘ, υπ. Διδάκτωρ ΑΠΘ, Αναπληρωτής Διευθυντής Ελληνοαλβανικού σχολείου « ΟΜΗΡΟΣ» Κορυτσάς.